

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
G. HOGAN
представено на 16 септември 2021 година¹

Дело C-251/20

Gtflix Tv
срещу
DR

(Преюдициално запитване от Cour de cassation (Касационен съд, Франция))

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент № 1215/2012 — Публикуване в интернет на коментари, които дискредитират юридическо лице — Искове за поправка на данни, заличаване на информация и обезщетение за претърпени вреди — Компетентност за разглеждане на искове с предмет обезщетение за претърпени вреди — Стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността (SLAPP производства)“

I. Въведение

1. От влизането в сила на Брюкселската конвенция относно компетентността и изпълнението на съдебните решения² и последвалото ѝ заместване с различните редакции на Брюкселския регламент³ целият този корпус на „европеизирано“ международно частно право се стреми да насърчи предвидимостта и сигурността при определянето на компетентността по граждански дела между съдилищата на отделните държави членки. Брюкселската система също така се стреми, когато е възможно, да концентрира възможните основания за компетентност по дадено дело така, че да се засягат възможно най-малко правни системи, а именно правните системи, най-тясно свързани с иска.

2. Тези цели обаче са били подложени на изпитание по редица дела, датиращи поне от решение на Съда Shevill⁴ през 1995 г. Проблемът е особено сериозен, когато ищецът претендира обезщетение за извъндоговорна отговорност във връзка с клеветнически и други подобни видове публикации и твърди, че неправомерното действие е причинило вреди в няколко различни юрисдикции. При такива обстоятелства не е възможно да се намери правило, което да отговаря по задоволителен начин на тези потенциално противоречащи си цели за сигурност, предвидимост и близост, от една страна, и

¹ Език на оригиналния текст: английски.

² Брюкселска конвенция от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3).

³ Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).

⁴ Решение от 7 март 1995 г., Shevill и др. (C-68/93, EU:C:1995:61).

същевременно за избягване на множеството компетентни съдилища, от друга. Тези трудности се засилват от технологичния напредък в съвременния свят, в който коментарите, за които се твърди, че са клеветнически или по друг начин неправомерни, са публикувани в интернет.

3. Това е общият правен контекст на сложните въпроси, свързани с компетентността, отправени с преюдициалното запитване по настоящото производство, като запитването се отнася до тълкуването на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.

4. Запитването е отправено в рамките на спор между Gtflix Tv, дружество с дейност в развлекателната индустрия за възрастни със седалище в Чешката република, и DR, режисьор, продуцент и разпространител на порнографски филми с местоживеене в Унгария, относно обезщетение за твърдени злепоставящи изявления, публикувани от DR на няколко уебсайта и форума. Преди да се разгледат фактите или материалноправните въпроси, е необходимо първо да се представи съответната правна уредба.

II. Правна уредба

A. Международното право

5. Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост, подписана на 20 март 1883 г., ревизирана в Стокхолм на 14 юли 1967 г. и изменена на 28 септември 1979 г. (Recueil des traités des Nations unies, том 828, № 11851, стр. 305), се отнася до индустриалната собственост в най-широкия смисъл на думата и обхваща патентите, марките, промишлените дизайни, полезните модели, знаците за услуги, търговските наименования, географските означения и преследването на нелоялната конкуренция.

6. Член 10, второ от това споразумение гласи:

„(1) Страните — членки на Съюза, са длъжни да осигурят на гражданите на страните на Съюза действителна закрила срещу нелоялната конкуренция.

(2) Представлява акт на нелоялна конкуренция всеки акт на конкуренция, който е противен на частните обичаи в областта на индустрията или търговията.

(3) Трябва следователно да бъдат запрети:

1. Всички факти от естеството да създадат объркване, независимо чрез какви средства, относно предприятието, продуктите или търговската или индустриална дейност на един конкурент;

2. Фалшивите твърдения, при упражняването на търговия, от естество да увредят на доброто име на предприятието, продуктите или търговската или индустриална дейност на един конкурент;

3. Указанията или твърденията, чиято употреба, при упражняването на търговията, е от естество да въведе публиката в заблуждение относно естеството на стоките, начина на фабрикацията, характерните черти, подходящност за дадена цел или относно количеството им“.

Б. Правото на Съюза

1. Регламент № 1215/2012

7. Съображения 13—16 и 21 от Регламент № 1215/2012 гласят:

„(13) Трябва да има връзка между производствата, по отношение на които се прилага настоящият регламент, и територията на държавите членки. Съответно трябва да се прилагат общи правила за компетентността, когато ответникът има местоживеене в държава членка.

(14) Ответник, чието местоживеене не е в държава членка, следва като правило да подлежи на националните правила относно компетентността, приложими на територията на държавата членка, в която се намира сезираният съд.

При все това, с цел да се осигури защитата на потребителите и работниците и служителите, да се гарантира компетентността на съдилищата на държавите членки в случаите, в които те имат изключителна компетентност, и да се зачита автономията на страните, определени разпоредби на настоящия регламент относно компетентността следва да се прилагат независимо от местоживеенето на ответника.

(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. Местоживеенето на [юридическите лица] трябва да се определя автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат спорове за компетентност.

(16) Наред с местоживеенето на ответника следва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто правораздаване. С наличието на тясна връзка следва да се гарантира правна сигурност и да се избягва възможността срещу ответника да бъде подаден иск в съд на държава членка, която той не би могъл разумно да предвиди. Това е важно, особено при спорове относно извъндоговорни задължения, произтичащи от нарушения на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, включително клеветата.

[...]

(21) В името на хармоничното правораздаване е необходимо да се сведе до минимум възможността да има успоредни производства, както и да се гарантира, че в различни държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. Следва да съществува ясен и ефективен механизъм за решаване на висящи дела (*lis pendens*) и свързани с тях производства и за отстраняване на проблемите, които произтичат от национални различия като тези във връзка с определянето на времето, към което едно дело се счита за висящо. За целите на настоящия регламент това време следва да се определи автономно“.

8. Правилата относно компетентността се съдържат в глава II от този регламент, която включва членове от 4 до 34.

9. Член 4 от Регламент № 1215/2012 се съдържа в раздел 1 на глава II, озаглавен „Общи разпоредби“, и параграф 1 от него гласи следното:

„При условията на настоящия регламент, искиве срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

10. Член 5 от този регламент се съдържа в раздел 1 и параграф 1 от него предвижда:

„Срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава“.

11. Текстът на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 е идентичен с този на член 5, точка 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74), отменен с Регламент № 1215/2012, и съответства на текста на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция. Съгласно тази разпоредба, която е част от раздел 2 на глава II, озаглавен „Специална компетентност“:

„Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в друга държава членка:

[...]

2) по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“.

12. Член 30 от Регламент № 1215/2012 гласи следното:

„1. Когато свързани искиве са висящи пред съдилища от различни държави членки, всеки съд, различен от първия сезиран съд, може да спре производството.

2. Когато искът пред първия сезиран съд е висящ на първа инстанция, всеки друг съд може също така, по молба на една от страните, да се откаже от компетентност, ако първият сезиран съд е компетентен по въпросните искиве и правото му допуска тяхното съединяване.

3. За целите на настоящия член исковите се смятат за свързани, когато те се намират в такава тясна връзка помежду си, че е целесъобразно да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства“.

2. Регламент (ЕО) № 864/2007

13. Съображение 7 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II)⁵ гласи:

„(7) Предметът и разпоредбите на настоящия регламент следва да са в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела⁶ („Брюксел I“) и актовете, уреждащи приложимото право към договорни задължения“.

14. Член 4 от този регламент е озаглавен „Общо правило“ и гласи следното:

„1. Освен ако не е предвидено друго в настоящия регламент, приложимото право към извъндоговорни задължения, произтичащи от непозволено увреждане, е правото на държавата, в която е настъпила вредата, независимо в коя държава е настъпил вредоносният факт и независимо в коя държава или държави настъпват непреките последици от този факт.

2. Когато обаче и лицето, чиято отговорност се търси, и увреденото лице имат обичайно местопребиваване в една и съща държава към момента на настъпване на вредата, се прилага правото на тази държава.

3. Когато от обстоятелствата като цяло следва, че непозволеното увреждане е явно по-тясно свързано с държава, различна от посочената в параграфи 1 или 2, се прилага правото на тази друга държава. Явно по-тясната връзка с друга държава може да се основава, в частност, на предходно отношение между страните, като например договор, който е в тясна връзка със съответното непозволено увреждане“.

15. Член 6 от същия регламент е озаглавен „Нелоялна конкуренция и действия, ограничаващи свободната конкуренция“ и параграфи 1 и 2 от него предвиждат:

„1. Правото, приложимо към извъндоговорни задължения, произтичащи от действие на нелоялна конкуренция, е правото на държавата, в която са засегнати или е вероятно да се засегнат конкурентни отношения или колективните интереси на потребители.

2. В случай че действие на нелоялна конкуренция засяга изключително интересите на определен конкурент, се прилага член 4“.

В. Френското право

16. Във френското право нелоялна конкуренция е всяко действие, при което се използва прекомерно свободата на стопанска инициатива, като се прибегва до способности, които са в противоречие с правилата и обичаите и които причиняват вреди. Сред признатите форми на нелоялна конкуренция е увреждането на доброто име на конкурент, което съгласно практиката на френския Cour de cassation (Касационен съд) се състои в разгласяването на

⁵ ОВ L 199, 2007 г., стр. 40.

⁶ ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74.

информация, която може да дискредитира конкурент⁷. Това гражданско правонарушение, което е различно от клеветата, се урежда от френските правила за гражданската отговорност.

III. Фактите в главното производство и преюдициалното запитване

17. Gtflix Tv е дружество със седалище в Чешката република, което продуцира и разпространява телевизионни програми, които понякога евфемистично са наричани „телевизионни програми със съдържание за възрастни“. DR е режисьор, продуцент и разпространител на порнографски филми с местоживеене в Унгария. Филмите му се предлагат на пазара чрез притежавани от него уебсайтове, хоствани в Унгария.

18. Твърди се, че DR системно е правил дискредитиращи коментари по отношение на Gtflix Tv в няколко уебсайта и форума. Gtflix Tv изпраща на DR официално искане да ги заличи. След като той не го прави, Gtflix Tv подава молба до председателя на Tribunal de grande instance, Lyon (Окръжен съд Лион, Франция) за допускане на обезпечение срещу DR. В рамките на обезпечителното производство Gtflix Tv иска да се разпореди на DR:

- под страх от налагане на глоба, да преустанови всички действия по увреждане на доброто име на Gtflix Tv и на репутацията на неговия уебсайт, и да публикува във всеки един от съответните форуми съдебно съобщение на френски и на английски език,
- да бъде разрешено на Gtflix Tv да публикува коментар във форумите, управлявани от DR,
- да заплати на Gtflix Tv символично обезщетение от по едно евро съответно за претърпените от него имуществени и неимуществени вреди.

19. В отговор ответникът оспорва компетентността на френския съд. Tribunal de grande instance, Lyon (Окръжен съд, Лион) уважава възражението на ответника.

20. Gtflix Tv обжалва това определение пред Cour d'appel de Lyon (Апелативен съд Лион, Франция), увеличавайки неокончателния размер на претендираното обезщетение за претърпените от него във Франция имуществени и неимуществени вреди на 10 000 EUR. С решение от 24 юли 2018 г. апелативният съд също постановява, че френският съд не е компетентен.

21. При това положение жалбоподателят подава жалба пред Cour de cassation (Касационен съд, Франция). Пред този съд Gtflix Tv оспорва решението на Апелативния съд от 24 юли 2018 г., с което френските съдилища се обявяват за некомпетентни в полза на чешките съдилища, тъй като според Gtflix Tv съдилищата на държава членка действително са компетентни да се произнесат по искове във връзка с вреди, причинени на територията на тази държава членка от публикувана в интернет информация, след като тя е достъпна там. Като изключил компетентността на френските съдилища с мотива, че не е достатъчно считаните за дискредитиращи коментари, публикувани в интернет, да са достъпни в съдебния район на сезирания съд, а че те трябва също да представляват някакъв интерес за интернет потребителите с местоживеене в тази държава членка, Cour d'appel de Lyon (Апелативен съд, Лион) нарушил член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.

⁷ Cass. com., 24 септември 2013 г., № 12-19.790. Вж. също cass. com., 18 октомври 2016 г., № 15-10.384, cass. com., 15 януари 2020 г., № 17-27.778, и cass. com., 4 март 2020 г., № 18-15.651.

22. Запитващата юрисдикция изглежда счита, че решението на Cour d'appel de Lyon (Апелативен съд, Лион) действително е опорочено поради грешка при прилагане на правото, но че въпреки това е обосновано, що се отнася до липсата на компетентност на френските съдилища да се произнесат по искането за поправяне или заличаване на коментарите. В действителност от решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen и Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), следва, че искането за поправяне или заличаване на данни не може да бъде отправено до съдилищата на конкретна държава само защото информацията е достъпна в тази държава членка. Разбира се, тези мотиви са изложени в съдебно решение, постановено в производство за клевета. Доколкото обаче се основават на повсеместния характер на съответните данни, тези мотиви изглеждат приложими по аналогия към искания за заличаване или поправяне на твърдения, които могат да съставляват (твърдяно) увреждане на доброто име на конкурент.

23. Запитващата юрисдикция обаче се пита дали по отношение на исковете за обезщетение, свързани с наличието на такава форма на нелоялна конкуренция, ищецът може да предяви иск едновременно за поправяне на данни, заличаване на информация и обезщетение за неимуществени и имуществени вреди пред съдилищата на всяка държава членка, на чиято територия е достъпна или е била достъпна публикуваната в интернет информация, или трябва да предяви искането за обезщетение пред съда, компетентен да разпорежи поправянето на данните и заличаването на дискредитиращите коментари.

24. При тези обстоятелства Cour de cassation (Касационен съд) решава да спре производството и да отправи до Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли разпоредбите на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 да се тълкуват в смисъл, че лице, което счита, че разпространяването на злепоставящи твърдения в интернет нарушава правата му, и претендира както поправяне на данни и заличаване на информация, така и обезщетение за произтичащите от тях неимуществени и имуществени вреди, може да предяви пред съдилищата на всяка държава членка, на чиято територия е достъпна или е била достъпна публикуваната в интернет информация, искане за обезщетение на вредата, причинена на територията на тази държава членка, в съответствие с решение от 25 октомври 2011 г., *eDate Advertising и др.* [(C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 51 и 52)], или трябва да предяви иска за обезщетение пред съда, компетентен да разпорежи поправянето на данните и заличаването на злепоставящите коментари, в съответствие с решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen и Ilsjan* [(C-194/16, EU:C:2017:766, т. 48)]?“.

IV. Анализ

25. Като начало следва да се подчертае, че самият факт, че няколко вида искове са предявени с една молба, не оказва влияние върху правилата за компетентност, приложими към всеки от тези искове, тъй като молбата може да бъде разделена, ако е необходимо⁸. Освен това следва да се подчертае, че в главното производство, макар ищецът да предявява няколко вида искове, отправеният от запитващата юрисдикция въпрос се отнася само до преценката кои съдилища следва да се считат за компетентни да разглеждат искове за обезщетение за вреди, претърпени вследствие на увреждане на доброто име на конкурент.

⁸ Вж. например за производство пред Съда на Европейския съюз определение от 12 юни 2012 г., *Strack/Комисия* (T-65/12 P, EU:T:2012:285).

26. В това отношение следва да се припомни, че чрез дерогация от член 4 от Регламент № 1215/2012, който предоставя компетентност за решаване на спора по същество на съдилищата на държавата членка, в която е местоживеенето на ответника, член 7, точка 2 от този регламент предвижда, че по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт срещу лице, което има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани иски в друга държава членка пред съда по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие⁹.

27. Доколкото член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 възпроизвежда текста и целите на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, както и преди това тези на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция, даденото от Съда тълкуване на тези две разпоредби трябва да се счита за еднакво приложимо и по отношение на член 7, точка 2¹⁰.

28. Според възприетия от Съда анализ правилото за специална компетентност, установено в член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция и в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, се основава на наличието на особено тясна връзка между спора и съдилищата по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, която обосновава предоставянето на компетентност на тези съдилища за целите на доброто правораздаване и надлежната организация на процеса¹¹. Всъщност в областта на деликтната или квазиделиктната отговорност съдът по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, по принцип действително е най-подходящият да се произнесе по-специално поради близостта на спора и улесненото събиране на доказателства¹².

29. Доколкото обаче тази разпоредба се отклонява от основния принцип, установен понастоящем в член 4 от Регламент № 1215/2012, който предоставя компетентност на съдилищата по местоживеене на ответника, член 7, точка 2 трябва да се тълкува стеснително и няма как да доведе до тълкуване, което излиза извън изрично предвидените в този регламент хипотези¹³.

30. Въпреки това, съгласно също толкова последователна линия в практиката на Съда, понятието „място, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“¹⁴ трябва да се разбира като отнасящо се до две различни места, а именно мястото на материализиране на вредата и мястото на настъпване на събитието, причинило тази вреда (наричано още място на вредоносното събитие), като всяко от тях може, в зависимост от обстоятелствата, да предостави особено полезна информация по отношение на

⁹ Този вариант е предпочитан от ищците, доколкото могат, със или без основание, да се опасяват от съществуването на протекционистични пристрастия от страна на съдилищата на държавата членка по местоживеене на ответника или желаят да избегнат евентуални допълнителни разходи, свързани с воденето на дело от разстояние.

¹⁰ Вж. в този смисъл решения от 25 октомври 2011 г., eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 39), от 25 октомври 2012 г., Folien Fischer и Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, т. 31 и 32), от 13 март 2014 г., Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, т. 19), и от 9 юли 2020 г., Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, т. 22).

¹¹ Вж. в този смисъл решения от 1 октомври 2002 г., Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, т. 46), от 16 май 2013 г., Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, т. 26), от 3 април 2014 г., Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, т. 28), от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, т. 39), и от 17 юни 2021 г., Mittelbayerischer Verlag (C-800/19, EU:C:2021:489, т. 27).

¹² В този смисъл вж. например решение от 16 май 2013 г., Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, т. 27).

¹³ Вж. в този смисъл решение от 27 септември 1988 г., Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, т. 19), или от 15 януари 2004 г., Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21, т. 25), решения от 16 май 2013 г., Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, т. 24), и от 12 септември 2018 г., Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, т. 17 и 18). Съгласно практиката на Съда обаче необходимостта от стеснително тълкуване на правилата за специална компетентност означава само че правилата, предвидени в член 7, не бива да бъдат тълкувани по-разширително, отколкото изисква тяхната цел. Вж. в този смисъл решение от 16 ноември 2016 г., Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, т. 28), или от 25 март 2021 г., Obala i lučice (C-307/19, EU:C:2021:236, т. 76).

¹⁴ Вредоносното събитие е определено като факта, причинил вредата. Вж. в този смисъл решение от 16 юли 2009 г., Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, т. 27).

доказателствата и организацията на процеса¹⁵. Следователно, в случай че местата, на които се намират тези свързващи критерии, са различни, ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред съда в едното или другото място¹⁶.

31. В настоящото дело преюдициалният въпрос се отнася само до определянето на мястото, където е настъпила вредата.

32. В това отношение Съдът е пояснил, че този свързващ фактор е мястото, където се проявяват последиците от вредоносното събитие, тоест където конкретно се проявява вредата, причинена от дефектния продукт¹⁷. Това място обаче може да е различно в зависимост от конкретното естество на правото, което се твърди, че е нарушено¹⁸.

33. Така например Съдът постановява по същество, че в случай на измама, която засяга стойността на финансови сертификати, които, тъй като са дематериализирани активи, задължително се депозират в определена банкова сметка, наречена подсметка за ценни книжа, съдилищата, които са компетентни на основание на материализирането на вредата, са тези по местоживеенето на ищеца, когато тази банкова сметка е в банка, която се намира в съдебния им район¹⁹. При все това Съдът приема, че това разрешение не е приложимо, когато ищецът твърди финансова вреда, произтичаща от инвестиционни решения, взети вследствие на неточна, непълна или заблуждаваща информация, която е леснодостъпна в световен план, ако за дружеството, издало въпросните финансови инструменти, няма законоустановени задължения за оповестяване в държавата членка, в която е установена банката или инвестиционното дружество, към която или което е тази сметка²⁰.

34. Във връзка с твърдени неимуществени вреди, причинени от вестникарска статия, разпространявана в няколко държави членки, в решение *Shevill* Съдът постановява, че пострадалият може да предяви иск за обезщетение срещу издателя на клеветническата публикация или пред съдилищата на държавата, в която е установен, които са компетентни да присъдят обезщетение за всички вреди, причинени от клеветата, или пред съдилищата на всяка държава, в която е била разпространена публикацията и в която пострадалият твърди, че е накърнена репутацията му, които са компетентни да се произнесат единствено по отношение на вредите, причинени в държавата на сезирания съд²¹. Това последно

¹⁵ Вж. в този смисъл решение от 9 юли 2020 г., *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, т. 23 и 38), или от 17 юни 2021 г., *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, т. 29). На това основание, както ще обясня, Съдът е признал компетентността на съдилищата по мястото, където са съсредоточени интересите на пострадалия, без такъв критерий да е включен в Регламент № 1215/2012.

¹⁶ Вж. в този смисъл решения от 16 януари 2014 г., *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, т. 23), и от 29 юли 2019 г., *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, т. 25).

¹⁷ Вж. в този смисъл решение от 16 юли 2009 г., *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, т. 27).

¹⁸ Вж. в този смисъл решения от 3 октомври 2013 г., *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, т. 32), и от 22 януари 2015 г., *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, т. 29).

¹⁹ Вж. решение от 28 януари 2015 г., *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 55). В това решение Съдът използва понятието „банкова сметка“, без да дава допълнителни пояснения. Следва да се припомни обаче, че понятието „банкова сметка“ е общо. Тъй като в това дело Съдът използва това понятие в единствено число, може да се заключи, че намерението на Съда е било да се посочи конкретен вид сметка. Като се има предвид особеното естество на разглежданите финансови продукти, изглежда, че тази специфична сметка имплицитно, но неминуемо е сметката за ценни книжа, в която са били депозирани сертификатите, тъй като именно в тази сметка е отчетено обезценяването на стойността на сертификатите, а оттам и са се материализирали претърпените от ищеца вреди.

²⁰ Решение от 12 май 2021 г., *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, т. 37).

²¹ Решение от 7 март 1995 г., *Shevill* и др. (C-68/93, EU:C:1995:61, т. 33). Що се отнася до определянето на мястото на настъпване на вредоносното събитие в случай на клевета във вестникарска статия, разпространявана в няколко договарящи държави, Съдът постановява, че това е мястото, където е установен издателят на въпросния вестник, тъй като това е мястото, където е възникнало вредоносното събитие и където е публикувана и пусната в обращение клеветата. Пак там, точка 24.

правило за компетентност понякога се описва — особено от критиците му — като установяващо принцип на разпределение на компетентността, който за удобство може да се нарече „мозаечен подход“ към компетентността²².

35. Впоследствие, по дело eDate, Съдът е трябвало да разгледа въпроса за транснационална публикация с клеветническо съдържание в интернет. В това отношение той постановява, че тази хипотеза се различава от хипотезата на офлайн публикации поради, от една страна, потенциалното повсеместно разпространение на всяка публикувана в интернет информация и, от друга страна, трудността това разпространение да се изчисли в количествено отношение по сигурен и надежден начин и оттам да се оцени причинената само в тази държава членка вреда²³. Съответно Съдът постановява, че когато уебсайтът, на който е хоствана спорната информация, не е предприел никакви ограничителни мерки, съдът по мястото, където са съсредоточени интересите на предполагаемия пострадал, следва да е компетентен да се произнесе по основателността на иска за обезщетение за цялата претърпяна вреда, тъй като отражението на публикуваната в интернет информация върху личните права на съответното лице може да се прецени най-добре именно там²⁴. За Съда това място поначало, но не задължително съвпада с обичайното местопребиваване на пострадалия. Възможно е обаче интересите на лицето да са съсредоточени в държава членка, в която то не пребивава обичайно, доколкото други фактори, като упражняването на професионална дейност, дават възможност да се установи наличието на особено тясна връзка с тази държава²⁵.

²² Laazouzi, M. L'extension du for européen aux personnes morales victimes d'atteintes aux droits de la personnalité sur Internet. JCP G, No. 49, 4.12.2017, p. 2225.

²³ Решение от 25 октомври 2011 г., eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 45 и 46).

²⁴ Решение от 25 октомври 2011 г., eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 48). След това Съдът обосновава това разрешение с факта, че понятието „център на интересите на засегнатото лице“ по принцип отразява мястото, на което в най-голяма степен е настъпила вредата, причинена от информация в интернет. Решение от 17 октомври 2017 г., Bolagsupplysningen и IIsjan (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 33). Това разрешение е потвърдено неотдавна в решение от 17 юни 2021 г., Mittelbayerischer Verlag (C-800/19, EU:C:2021:489, т. 31). Съдът, изглежда, приема, че понятието „място, където е настъпило вредоносното събитие“ не се отнася до местоживеенето на ищеца или мястото, в което „са съсредоточени неговите имуществени интереси“, само защото същият е претърпял там имуществена вреда, произтичаща от загубата на части от неговото имущество, настъпила и претърпяна в друга държава членка; вж. в този смисъл решения от 10 юни 2004 г., Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, т. 21), и от 16 юни 2016 г., Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, т. 35). По същество основанието за тази съдебна практика изглежда е, че мястото, където е настъпило вредоносното събитие, не може да се предполага: съответно „подобно предоставяне на компетентност е обосновано, стига местоживеенето на ищеца действително да е мястото на настъпване на вредоносното събитие или на материализиране на вредата“. Решения от 12 септември 2018 г., Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, т. 25, курсивът е мой), и в този смисъл от 12 май 2021 г., Vereniging van Effectenbezitters (C-709/19, EU:C:2021:377, т. 29). Следва да се подчертае обаче, че от една страна, в случай на клевета ищецът не понася само имуществени вреди, но също и най-вече неимуществени вреди. От друга страна, в решение Bolagsupplysningen и IIsjan Съдът не приема центърът на интересите за свързващ фактор, които да е приложим при всички обстоятелства. Всъщност, за да заключи, че, „критерият „център на интересите на засегнатото лице“ по принцип отразява мястото, на което в най-голяма степен е настъпила вредата, причинена от информация в интернет, по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012“, Съдът се основава на схващането, че нарушението на правата, свързани с личността, „обикновено се усеща най-силно в центъра на интересите на посоченото лице“. Курсивът е мой. Следователно може да се заключи, че Съдът не е постановил, че при определени обстоятелства мястото, където е настъпила вредата, всъщност може да не е това, в което са съсредоточени интересите на съответното лице.

²⁵ Вж. в този смисъл решение от 25 октомври 2011 г., eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 49). Доколкото съгласно решение Bolagsupplysningen и IIsjan основанието за този свързващ фактор се състои в обстоятелството, че по-специално в случай на публикувана в интернет информация такова нарушение по принцип би се усетило най-силно в центъра на интересите на засегнатото лице с оглед на репутацията, с която то се ползва на това място, понятието „център на интересите“ трябва да се разбира като отнасящо се по-точно до мястото, където засегнатото лице извлича най-важните икономически, политически, социални или дори просто партньорски изгоди от своята репутация.

36. В допълнение към този свързващ фактор в точка 51 от решение eDate Съдът постановява, че за ищеца остава възможността да предяви иск пред съдилищата на всяка държава членка, на чиято територия е достъпна или е била достъпна публикуваната в интернет информация. Те са компетентни да се произнесат единствено по вредата, причинена на територията на държавата членка на сезирания съд²⁶.

37. Така в резултат на това съдебно решение лице, което твърди, че негови свързани с личността права са нарушени вследствие на клевета, разпространена в интернет, има право да предяви иск на три места, където съответните национални съдилища ще бъдат компетентни по отношение на целия размер на вредата, а именно по местоживеенето на ответника, по мястото на настъпване на вредоносното събитие, т.е. мястото, където изрично или мълчаливо²⁷ е взето решението за разпространение на въпросното съобщение, и по мястото, в което са съсредоточени интересите на ищеца. Това лице също така има възможност да предяви иск на няколко други места, а именно различните държави членки, в които въпросната публикация е или е била *достъпна*, но където съответните национални съдилища ще бъдат компетентни само по отношение на вредите, настъпили на територията на съответната държава членка.

38. В последваща трилогия от дела възможността за предявяване на иск пред съдилищата на всяка държава членка, на чиято територия е или е била достъпна публикуваната в интернет информация, е потвърдена и приложена към нарушенията на авторското право в интернет с мотива, че тези съдилища могат най-добре, първо, да преценят дали действително е било нарушено това право, и второ, да определят естеството на вредите: Pinckney²⁸, Hejduk²⁹ и Hi Hotel HCF³⁰. По-специално по дело Hejduk Съдът потвърждава този анализ, въпреки че в решението си не възприема мнението на генералния адвокат Cruz Villalón, който счита, че подобен принцип ще предизвика правна несигурност за страните³¹. По всяко от тези дела Съдът обосновава позицията си с това, че защитата на авторското право обикновено се подчинява на принципа на териториалност, т.е. че в действителност националното право санкционира само нарушения на авторското право, извършени на територията на съответната държава³².

²⁶ Решение от 25 октомври 2011 г., eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 51). Що се отнася до определянето на мястото на настъпване на вредоносното събитие в случай на нарушение на право в интернет, Съдът постановява, че това не е мястото, където съобщението е било публикувано, а мястото, където (изрично или мълчаливо) е било взето решението за разпространението му, като се приема, че това място е седалището на дружеството, което управлява уебсайта, или мястото на пребиваване на неговия собственик. Вж. във връзка с нарушение на авторското право в интернет решение от 22 януари 2015 г., Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, т. 25), а във връзка с рекламни публикации, които нарушават марка, решение от 19 април 2012 г., Wintersteiger (C-523/10, EU:C:2012:220, т. 38). В случай на дефектни продукти обаче Съдът счита, че мястото на настъпване на вредоносното събитие не е мястото, където е взето решението за пускане на продукта в обращение, а по принцип мястото, където е произведена съответната стока. Вж. решение от 16 януари 2014 г., Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, т. 26).

²⁷ Този критерий, основан по същество на обективно схващане на понятието за разпространение, може да се наложи да се развие, за да се вземе предвид по-субективният подход, разработен от Съда по отношение на понятието от областта на интелектуална собственост за публично разгласяване, както е развито в решения от 8 септември 2016 г., GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, т. 35 и 48—55), и от 22 юни 2021 г., YouTube и Cyando (C-682/18 и C-683/18, EU:C:2021:503, т. 68 и 81—89).

²⁸ Решение от 3 октомври 2013 г., Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, C-170/12, т. 36 и 45).

²⁹ Решение от 22 януари 2015 г., Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28), т. 22 и 36).

³⁰ Решение от 3 април 2014 г., Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, т. 39).

³¹ Заключение на генералния адвокат Cruz Villalón по дело Hejduk (C-441/13, EU:C:2014:2212, т. 43).

³² Вж. съответно точки 36 и 39 от заключение на генералния адвокат Cruz Villalón по дело Hejduk (C-441/13, EU:C:2014:2212).

39. Накрая, по дело *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* с първия въпрос се иска от Съда да определи дали анализът по дело *eDate* е приложим и по отношение на юридическо лице, което иска поправка на твърдяна невярна информация, публикувана в уебсайт, заличаване на свързаните с нея коментари в дискуссионен форум на този уебсайт и обезщетение за твърдени вреди.

40. В това отношение във връзка с исканията за поправка и заличаване Съдът постановява, че правилото относно компетентността за произнасяне по действителното настъпване на цялата претърпяна вреда, установено в решение *eDate* в полза на съдилищата на държавата членка, в която са съсредоточени интересите на засегнатото лице, се прилага и по отношение на юридическите лица, независимо дали въпросната информация е от такова естество, че може да причини вреди с имуществен или неимуществен характер³³. Според Съда при това положение центърът на интересите на дадено юридическо лице трябва да отразява мястото, където търговската му репутация е най-утвърдена и следователно този център трябва се определи в зависимост от мястото, където то упражнява основната част от икономическата си дейност. В този контекст, макар да е възможно центърът на интересите на юридическо лице да съвпада със седалището му съгласно устройствения акт, когато то упражнява цялата или основната част от дейността си в държавата членка, в която се намира това седалище, и поради това репутацията, от която се ползва там, има по-голямо значение, отколкото в която и да е друга държава членка, само по себе си местонахождението на това седалище все пак не е решаващ критерий в рамките на подобен анализ³⁴.

41. В отговор на втория въпрос относно това кои съдилища са компетентни да се произнесат по иск за поправка или заличаване на коментари в интернет Съдът постановява, че такъв иск не може да бъде предявен пред съдилищата на всяка държава членка, тъй като предвид „повсеместния характер на публикуваните в уебсайт данни и информация, както и обстоятелството, че по принцип обхватът на тяхното разпространение е универсален [...], искането за поправка на първите и за заличаване на втората е *едно и неделимо*“³⁵. Според Съда такъв иск може да бъде предявен само пред същите съдилища като тези, които са компетентни да разгледат по същество делото за пълно обезщетение за вреди.

42. Именно в този контекст запитващата юрисдикция се пита дали с оглед изложените от Съда мотиви, обосноваващи изключителната компетентност на някои съдилища във връзка със *заличаването или поправянето* на спорна информация, не би било уместно да се признае и изключителната компетентност на същите съдилища във връзка с *обезщетението*. Това косвено повдига въпроса дали в решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), вместо просто да *отграничи*

³³ Решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 36 и 38). Както Съдът отбелязва в точка 37 от това решение: „всъщност, макар че в зависимост от приложимото право имущественият или неимуществен характер на твърдяната вреда може да окаже влияние върху възможността за поправянето ѝ, той не се отразява на определянето на центъра на интереси като място, на което дадена юрисдикция може най-добре да прецени реалното въздействие на публикация в интернет и дали тя има вредоносен характер“.

³⁴ Решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 41).

³⁵ Решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 48). Курсивът е мой.

по-ранната съдебна практика по този признак, Съдът не е възнамерявал и да направи *пълен обрат* в практиката си и по този начин да изостави мозаечния подход и по отношение на исковите за обезщетение за вреди³⁶.

43. В началото бих искал да поясня, че според мен текстът на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 не изключва изоставянето на мозаечния подход, нито изисква неговото запазване. Всъщност, както беше обяснено по-горе, тази разпоредба се ограничава до установяването на принцип на компетентност на съдилищата по мястото на настъпване на вредата, без допълнителни уточнения.

44. Второ, трудно ми е да направя извод по отношение на мозаечния подход от решение *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan*. Въпреки че генералният адвокат *Vobek* изрично приканва Съда да преразгледа съдебната си практика, по първия въпрос, в който той е могъл да разгледа въпроса за запазване на мозайката от компетентни съдилища по отношение на исковите за обезщетение, Съдът решава да даде сравнително кратък отговор, отнасящ се само до националните съдилища, компетентни да разглеждат иски за поправяне или заличаване на коментари³⁷. Доколкото, за да обоснове изключителната компетентност на някои съдилища да се произнасят по иски за поправяне или заличаване на публикувана в интернет информация, Съдът се е позовал на единния и неделим характер на този вид иски, този отговор не означава непременно изоставяне на мозаечния подход по отношение на исковите за обезщетение.

45. Например фактът, че национален съд постановява, че въз основа на приложимото законодателство на неговата държава членка и с оглед по-специално на естеството и достъпността на въпросната информация и репутацията на съответното лице в тази държава членка не е необходимо на ищеца да бъде присъдено обезщетение за вредите, претърпени на територията на същата държава членка, това не изключва възможността съд в друга държава членка да реши, въз основа на друго законодателство и други съображения, да обезщети лицето. Напълно възможна е хипотеза, в която ищецът може да не успее да докаже иска си в държава членка А на основание, че е много вероятно публикацията да е била достъпна само за много ограничен кръг от хора в тази държава или че ищецът не е имал реална репутация, която да защитава в нея, докато в същото време има успех в държава членка Б, където е възможно повече хора да са прочели въпросната публикация или където репутацията на ищеца е по-голяма и в действителност е била увредена или засегната.

46. Като се има предвид, че държавите членки са компетентни да определят правилата относно клеветата и че последните не са хармонизирани, е възможна и хипотеза, в която определени думи могат да се считат за клеветнически в държава членка В, но това да не е така в държава членка Г. За сметка на това в случай на иски за поправяне или заличаване

³⁶ Въпреки че в настоящото дело не се разглежда този проблем, въпросът за прилагането на принципа на мозаечната компетентност възниква и по отношение на иски, с които се претендира не заличаване или поправяне на дадена информация, а блокиране на достъпа до нея. Всъщност, за да обоснове решението си относно исковите за заличаване или поправяне на информация, Съдът се основава на единния и неделим характер на исканията за поправяне или заличаване на информация, какъвто не е случаят с исканията за блокиране, тъй като това блокиране може да бъде геолокирано. Вж. решения от 15 септември 2016 г., *McFadden* (C-484/14, EU:C:2016:689, т. 95) и от 24 септември 2019 г., *Google* (Териториален обхват на премахването от резултатите при търсене) (C-507/17, EU:C:2019:772, т. 73).

³⁷ Вж. *Bizer*, A. *International Jurisdiction for Violations of Personality Rights on the Internet: Bolagsupplysningen*. — (2018), 55, *Common Market Law Review*, No. 6, 1941—1957. Макар в отговора на втория и третия въпрос относно възможността за сезиране на съдилищата на държавата членка, в която са съсредоточени интересите на лицето, Съдът да разглежда само случая на лице, което е предявило иск за поправяне на някои данни и за пълно обезщетяване на вредите, при отговора на първия въпрос, както е видно от формулировката на този отговор, Съдът взема предвид само исканията за поправяне или заличаване на съдържание.

на една и съща публикувана в интернет информация, ако няколко национални съдилища постановят противоположни решения, лицата, които управляват уебсайта, на който въпросната информация е и е била достъпна, няма да могат да изпълнят едновременно тези решения.

47. Вярно е, че в точка 31 от решение *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan*, в която Съдът се позовава на мозаечния подход, той споменава само решение *Shevill* като прецедент. Това обаче не ми се струва съществено, тъй като Съдът невинаги посочва цялата си по-ранна практика³⁸.

48. В този контекст най-вероятно в решение *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* Съдът умишлено е избегнал да заеме позиция по въпроса дали да запази мозаечния подход по делата за обезщетения³⁹. Това обаче не означава, че въпросът за целесъобразността на това разрешение не заслужава да бъде разгледан.

49. В заключението си по дело *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* генералният адвокат *Vobek* счита, че този подход не обслужва нито интересите на страните, нито обществения интерес. За да подкрепи това становище, той изтъква няколко довода в полза на изоставянето на посочения подход, три от които може да бъдат от значение за исковете за обезщетение за вреди.

50. *Първо*, когато е разпрострял приложението на възприетото в решение *Shevill* разрешение по отношение и на публикувана в интернет информация, Съдът не е взел предвид спецификата на интернет, а именно, че той придава на всяка публикувана в него информация повсеместен характер⁴⁰. В такъв контекст прилагането на мозаечния подход би довело до умножаване на компетентните съдилища, което би затруднило автора на дадено съдържание да предвиди кой съд би бил компетентен в случай на спор⁴¹.

51. *Второ*, принципът на мозаечната компетентност би довел до риск от разпокъсаност на исковете в рамките на съдилищата на държавите членки, които са компетентни само по отношение на вредите, настъпили на тяхната национална територия. На практика би било трудно да се координират такива искове⁴².

52. *Трето*, изобилието от специални основания за компетентност няма да допринесе за защитата на лицата, които са били оклеветени, тъй като във всички случаи те имат право да предявят иск срещу авторите на клеветническото изявление пред съдилищата по мястото, в което са съсредоточени техните интереси, което ще бъде най-лесно за тях. В този контекст подобно изобилие би могло само да насърчи стратегиите за съдебен тормоз⁴³.

³⁸ Обратно, може да се твърди, че точка 48 от решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), в която са изложени мотивите на Съда да не прилага принципа на мозаечната компетентност по дела за поправка или заличаване, е формулирана по начин, който обосновава по-скоро разграничаване, отколкото пълна промяна на съдебната практика. Все пак формулировката на този параграф не ми се струва толкова ясна, че да може да се заключи, че Съдът непременно е възнамерявал да запази мозаечния принцип по отношение на исковете за обезщетение.

³⁹ В този смисъл вж. също *Idot L. Compétence en matière délictuelle, commentaire*. — Europe, No. 12, 12.2017, comm. 494 и *Corneloup, S., Muir Watt, H. Le for du droit à l'oubli*. — Rev. Crit. DIP, 2018, 297—300.

⁴⁰ В точка 84 от заключението си генералният адвокат *Vobek* изтъква друг довод, свързан с неделимостта на средствата за защита. Според мен обаче този довод се отнася само до искове за поправка или заличаване на публикувана в интернет информация.

⁴¹ Вж. в този смисъл заключение на генералния адвокат *Vobek* по дело *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:554, т. 78 и 79).

⁴² Вж. в този смисъл заключение на генералния адвокат *Vobek* по дело *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:554, т. 80).

⁴³ Вж. в този смисъл заключение на генералния адвокат *Vobek* по дело *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:554, т. 85—88).

53. Признавам, че тези доводи имат значителна тежест, особено с оглед на целите на Регламент № 1215/2012. На първо място, в съображение 21 от този регламент се уточнява, че той има за цел да сведе до минимум възможността за наличие на успоредни производства и да гарантира, че в различни държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. На второ място, от съображение 15 от посочения регламент следва, че правилата за компетентност трябва да гарантират правна сигурност. На трето място, съгласно съображение 16, ако съществуват алтернативни основания за компетентност на съдилищата по местоживеене на ответника, това е или защото е налице по-тясна връзка между съда и процесуалното действие, или с оглед да се улесни доброто правораздаване.

54. В този контекст може да бъде примамливо да се изтъкне като довод, че постановеното в решения Shevill и eDate се отнася до тълкуването на Регламент № 44/2001, а не на Регламент № 1215/2012, за да се обоснове изоставянето на мозаечния подход. Всъщност съображение 16 от последния, което е формулирано по различен начин спрямо съображение 12 от първия, подчертава значението на принципа на правна сигурност при спорове относно извъндоговорни задължения, произтичащи от нарушения на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, включително клеветата, като добавянето на този пункт би могло да подсказва, че волята на законодателя на Съюза е била да се изменят и някои аспекти от предишната практика на Съда.

55. Подобно тълкуване обаче ми се струва малко пресилено. От своя страна считам, че добавянето на този пункт може да се разбира най-добре като просто изясняване на целта на член 7 от Регламент № 1215/2012. От това не следва, че приемането на този регламент може да се разглежда като предположение, че мозаечният подход вече не съответства на действащото право. Следователно всяко изоставяне на този подход би било равнозначно на преразглеждане на съществуващата съдебна практика.

56. Макар Съдът да не се придържа към стриктна доктрина за прецедента, всяко значително отклонение от утвърдена съдебна практика все пак следва да бъде — и е — изключение. Въпреки това е вярно, че в миналото Съдът е променял практиката си. Това се е случвало, както посочва проф. F. Picod⁴⁴, например когато се е оказвало, че тълкуването, което е било дадено на определена разпоредба, е довело на практика до правило, което не е било много ефективно⁴⁵, или то е срещнало силна съпротива от страна на националните съдилища, отговорни за прилагането му⁴⁶, или пък това тълкуване междувременно е станало неактуално поради някои социални, политически или технологични развития⁴⁷.

57. Тъй като обаче принципите на пропорционалност и на правна сигурност се прилагат и по отношение на Съда, то всяка подобна отмяна на по-ранна съдебна практика не трябва да се извършва без сериозна причина за това и трябва да се ограничава до строго

⁴⁴ Picod, F. Les revirements de jurisprudence de la Cour de justice de l'Union européenne. — In: *Intervention au Max Planck Institute Luxembourg for Procedural Law*, 14 June 2017. Вж. също по този въпрос, Carpano, E. Le revirement de jurisprudence en droit européen. Bruylant, Bruxelles, 2012.

⁴⁵ Решение от 30 април 1996 г., Cabanis-Issarte (C-308/93, EU:C:1996:169, т. 34).

⁴⁶ Вж. решение от 17 октомври 1990 г., HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359, т. 10), и решение от 5 декември 2017 г., M.A.S. и M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936, т. 13, 14, 16—20, 59 и 61).

⁴⁷ Вж. решение от 30 април 1996 г., P/S и Cornwall County Council (C-13/94, EU:C:1996:170, т. 13), и заключението на генералния адвокат Tesouro по дело P/S и Cornwall County Council (C-13/94, EU:C:1995:444).

необходимото. Освен това, дори когато такава причина е налице, отмяната следва да бъде насочена по-специално към ограничаване на обратното действие при същевременно зачитане на силата на пресъдено нещо.

58. Следователно в настоящия случай се поставя въпросът дали (признатите) проблематични характеристики на мозаечния подход са толкова фундаментални, че да обосноват изоставянето му, и дори ако това е така, дали Съдът може да приложи друг подход, който да не е потенциално с толкова широк обхват. Макар да признавам напълно силата на доводите, изтъкнати от генералния адвокат Bobek в заключението му по дело *Bolagsupplysningen и Ilsjan*, аз все пак не съм убеден, че съдебната практика след решение *Shevill* трябва да бъде променена по този начин. Казвам това по следните причини.

59. *Първо*, повсеместният характер на всяка публикувана в интернет информация не е нещо ново⁴⁸. Вярно е, че социалните мрежи се разраснаха значително след решение *eDate*, постановено през 2011 г., но дори и тогава Facebook вече имаше повече от 500 милиона потребители, половината от които активни ежедневно⁴⁹.

60. *Второ*, проблемите, породени от възможността за завеждане на дела в няколко съдилища, следва да се разглеждат в перспектива. Всъщност, от чисто правна гледна точка, мозаечният принцип не поражда никакъв проблем с координацията в случай на успоредни производства. Тъй като всеки национален съд е компетентен да се произнесе само по отношение на вредите, настъпили на територията на неговата държава членка, и при липса на хармонизация на правилата относно клеветата всеки от тях логично ще прилага различно законодателство, а именно приложимото на всяка от съответните територии, тези производства няма да имат един и същ предмет, който съответства на исканията на съответното лице, и основание на иска, което съгласно правото на Съюза се корени в правната и фактическа база на тези искания⁵⁰.

61. От практическа гледна точка прилагането на мозаечния подход води до предоставяне на компетентност не на всички съдилища на държавите членки, а само на съдилищата в държавите членки, в които спорната информация е достъпна⁵¹. В зависимост от това как трябва да се разбира понятието за достъпност, което остава неизяснено в практика на Съда, не всички съдилища на всички държави членки ще бъдат компетентни. Нещо повече, дори когато няколко съдилища са компетентни, това не означава непременно, че вредите ще се считат за настъпили на територията на всяка една от съответните държави членки. Както вече отбелязах, степента на известност на физическото или юридическото лице, което се счита за оклеветено⁵², езикът, използван за изготвяне на въпросната публикация,

⁴⁸ За сравнение, първият въпрос за последиците от повсеместната употреба на компютри, която е по-широко понятие, изглежда, датира от статия на M. Weiser, озаглавена „The computer for the XXIst century“ и публикувана в *Scientific American*, 1991 г., том 265, стр. 3.

⁴⁹ <http://www.digitalbuzzblog.com/facebook-statistics-stats-facts-2011/>.

⁵⁰ Вж. например решение от 2 март 2017 г., *DI/EASO* (T-730/15 P, непубликувано, EU:T:2017:138, т. 86). По същия начин, тъй като правилата за компетентност не определят по презумпция приложимото право, мозаечният подход е поначало неутрален по отношение на риска от свръхрегулиране, произтичащ от задължението на автора и издателя на публикацията да спазват изискванията на законодателството на различните държави членки, в които информацията ще бъде достъпна. Всъщност фактът, че някои съдилища имат изключителна компетентност, не означава, че се предопределя приложимото право. Дори и това да може да е фикция на практика, съдилищата, които са компетентни по отношение на цялата вреда, теоретично следва да прилагат правото на различните държави членки, в които публикацията е достъпна, за да определят размера на дължимото обезщетение.

⁵¹ Решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen и Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 47).

⁵² Вярно е, че интернет увеличава потенциалната аудитория на дадено съобщение. По отношение на репутацията обаче това не означава, че оклеветеното лице е непременно известно в цяла Европа.

представянето⁵³, контекстът, препратките, използвани за формулиране на съобщението, и броят на посетителите от съответните държави членки, които са имали достъп до тази публикация⁵⁴, са все елементи, които могат да накарат съдилищата да установят, че засегнатото лице не е претърпяло вреди на територията, на която са географски компетентни.

62. В този контекст проблемът, който поставя мозаечният принцип, изглежда, в действителност е свързан най-вече с наличието на риск от съдебен тормоз. Умножаването на компетентните съдилища създава благоприятна почва за стратегии за съдебен тормоз, и по-специално за стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността (SLAPP производства, „recours bâillon“ на френски език)⁵⁵. Тъй като всяко съдебно дело, независимо от основателността на иска, задължава ответника да отдели енергия и ресурси, едно лице може да причини вреда на друго чрез умножаване на правните действия или чрез заплахата, че могат да бъдат предприети такива (или, в случай на предприятие, да причини конкурентно неизгодно положение чрез загуба на управленско време и ресурси).

63. Въпреки това, ако някои недобросъвестни ищци могат да приложат успешно такива стратегии, това се дължи отчасти на факта, че съществуващите в държавите членки правила относно възстановяването на съдебните разходи често не са достатъчно строги по отношение на задължението на загубилата страна да компенсира спечелилата страна за вредите, причинени в зависимост от случая от предявяване на иска или от факта, че неоснователно се е противопоставил на иска. Всъщност тези правила невинаги отчитат в достатъчна степен косвените разходи, породени от участие в производството (по-специално разходите за неудобствата, причинени от съдебния процес), въпреки че на практика тези разходи могат да бъдат значителни както в имуществен, така и в неимуществен аспект⁵⁶. Ако тези разходи бяха компенсирани системно и по-добре, в частност в случай на злоупотреба с процесуални права, ищците щяха да бъдат възпрени да злоупотребяват с мозаечния принцип, тъй като това би ги изложило на риска, в случай че искът им е отхвърлен, да трябва да платят значително обезщетение на ответника.

⁵³ Трябва да се отбележи, че например интернет потребителите от различни държави членки не разглеждат едни и същи елементи на дадена уебстраница или го прави с различна степен на внимание. Вж. например *Miratech*. Étude internationale: les habitudes des internautes suivant les pays. 2013.

⁵⁴ Вж. например решението на Върховния съд на Ирландия от 15 март 2012 г., *Coleman v. MGN Ltd.* [2012] IESC 20, в което този съд постановява, че не е компетентен да разглежда дела за клевета на основание сегашния член 7, точка 2 от Брюкселския регламент, тъй като не е имало доказателства, че някое лице, пребиваващо в Ирландия, действително е имало достъп до въпросната публикувана в интернет информация.

⁵⁵ Вж. по този въпрос *Prings*, G.W. SLAPPs: Strategic Lawsuits Against Public Participation. vol. 7, *Pace Envtl. L. Rev.*, 1989, 3; *Canan*, P. The SLAPP from a Sociological Perspective. vol. 7, *Pace Envtl. L. Rev.*, 1989, 23, и *Landry*, N. SLAP — Bâillonnement et répression judiciaire du discours politique. *Ecosociété*, 2012.

⁵⁶ Дори преките разходи може да не бъдат отчетени в достатъчна степен. Всъщност най-често подлежат на възстановяване само стандартните съдебни разходи, докато много често адвокатите начисляват по-високи хонорари, особено когато някой се обръща към международна адвокатска кантора, за да избегне необходимостта от кореспонденция с различни адвокатски кантори в различни държави. Освен това правилата относно възстановяването на съдебните разходи често не отчитат факта, че страната трябва предварително да заплати всички тези разходи.

64. Освен това ответниците могат да предприемат определени действия, за да се защитят от този вид риск. Например, в зависимост от контекста, те могат да предявят отрицателен установителен иск пред съд с пълна компетентност⁵⁷. Тъй като този съд ще бъде компетентен да се произнася по отношение на вредите, настъпили на цялата територия на Съюза, прилагането на правилата за взаимно признаване на решенията, предвидени в Регламент № 1215/2012, ще доведе до лишаване на всички други съдилища от компетентност да се произнасят по отношение на вредите, настъпили на територията само на една държава членка. В по-общ план, съгласно член 30 от Регламент № 1215/2012 страните също така имат възможност да подадат молба за спиране на производството или дори за прекратяване на делото в случай на свързани иски, т.е. иски, които се намират в такава тясна връзка помежду си, че е целесъобразно да бъдат разгледани и решени заедно, за да се избегне рискът от противоречащи си съдебни решения, постановени в отделни производства⁵⁸. В резултат на това по-специално авторът на твърдяната клеветническа информация няма да трябва да понася стреса от необходимостта да участва в няколко производства едновременно.

65. Най-важното е, че тъй като ресурсите на потенциалните ищци не са неограничени, прилагането на процесуална стратегия, основана на умножаване на исовете, рядко ще бъде в тяхна полза. Съответно такива стратегии ще бъдат прилагани предимно от икономически субекти със значителни ресурси. На тях обаче отпадането на мозаечния принцип няма да попречи да прилагат този вид стратегия. Така например съгласно практиката на Съда критерият за център на интересите трябва да се преценява на равнището на всеки правен субект⁵⁹. Следователно в случай на корпорация, организирана под формата на група от дружества със сходни фирмени наименования, прилагането на критерия за център на интересите на практика означава, че всеки правен субект от тази група (който може да не е 100 % контролиран от дружество майка) ще има право да предяви иск срещу автора на съобщението за претърпените вреди пред съдилищата на държавата, в която са съсредоточени интересите на всяко от тях⁶⁰.

66. *Трето*, не е съвсем ясно дали мозаечният подход действително противоречи на целите на Регламент № 1215/2012. Всъщност, както беше подчертано в решение *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan*, правилото за специална компетентност в областта на деликтната или квазиделиктната отговорност, установено в член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, не цели да предостави засилена защита в полза на по-слабата страна⁶¹. Съответно по принцип е без значение, че прилагането на мозаечния подход би могло потенциално да постави в неблагоприятно положение една от страните.

⁵⁷ Вж. например решение от 25 октомври 2012 г., *Folien Fischer* и *Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:664). Възможността за предявяване на отрицателен установителен иск съществува например в нидерландското право, но не и във френското право. Вж. Committee of experts on Human Rights Dimensions of automated data processing and different forms of artificial intelligence, Study on forms of liability and jurisdictional issues relating to the application of civil and administrative law in matters of defamation in the member states of the Council of Europe, Проучване на Съвета на Европа, DGI(2019)04, стр. 24. Вж. също по този въпрос *Bouthinon-Dumas*, H., De Beaufort, V., Jenny, F., Masson A., *Stratégie d'instrumentalisation juridique et concurrence*. Larcier, 2013, p. 37.

⁵⁸ Някои правни системи предоставят механизми за предотвратяване на този вид процесуална стратегия, като например правилото *forum non conveniens* в общото право.

⁵⁹ Вж. в този смисъл решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 41).

⁶⁰ Същото важи например за вредите, произтичащи от картел между доставчици. Всъщност най-често, ако дружеството майка договаря закупуването на суровини, последните обикновено се заплащат от дъщерните дружества, които може да не са 100 % притежание на дружеството майка. Поради това допълнителните разходи, породени от този картел, се отразяват в техните сметки, а не в тези на дружеството майка. Следователно, в зависимост от начина, по който групата организира покупките си, потърпевши могат да бъдат дружествата майки или всяко от дъщерните дружества.

⁶¹ Вж. в този смисъл решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 39).

67. Като се спрем по-конкретно на трите цели на Регламент № 1215/2012, отнасящи се до компетентността, можем да отбележим, че във връзка с целта за гарантиране на правна сигурност, посочена в съображение 15 от Регламент № 1215/2012, Съдът счита, че тя е изпълнена, ако ответникът може въз основа на използвания критерий да определи пред кои съдилища може да бъде предявен иск срещу него. От тази гледна точка може да се посочи, както подчертава High Court of Australia (Върховен съд, Австралия) в едно знаково решение, *Dow Jones and Company Inc v Gutnick*, че когато едно лице реши да публикува в интернет съдържание, което е „достъпно“ от всички държави членки, то може да очаква срещу него да бъдат предявени иски във всяка от тези държави членки⁶².

68. Вярно е обаче, че в решение от 12 май 2021 г., *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, т. 34 и сл.), Съдът, изглежда, е дал известен приоритет на целта за гарантиране на правната сигурност спрямо всяко друго съображение, включително това, свързано с текста на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012. Всъщност в това решение, което се отнася до иски за обезщетение за вреди, претърпени от акционери вследствие на липса на информация, Съдът отхвърля довода, че дружеството може да очаква срещу него да бъде предявен иск в мястото, където се намират сметките за ценни книжа на неговите акционери, само с мотива че критериите, свързани с местоживеенето и местонахождението на сметките на акционерите, не позволяват на дружеството емитент да предвиди съдилищата с международна компетентност, пред които срещу него може да бъде предявен иск, тъй като това би било в противоречие с целта, посочена в съображение 16 от Регламент № 1215/2012, състояща се в това да се избегне възможността срещу ответника да бъде предявен иск пред съд на държава членка, която той не може разумно да предвиди, така че да се гарантира принципът на правна сигурност. За Съда целта за осигуряване на предвидимост изисква в случай с дружество, чиито акции се търгуват на борсата, каквото е разглежданото в посоченото дело, с оглед на настъпването на вредата да може да се установи само компетентността на съдилищата на държавите членки, в които за целите на търгуването на акциите му на борсата това дружество е изпълнило законоустановените задължения за оповестяване. Съответно само в тези държави членки такова дружество може разумно да предвиди наличието на инвестиционен пазар и ангажирането отговорността му.

69. Според мен обаче това разрешение не поставя косвено под въпрос мозаечния подход. Макар, от една страна, да е възможно да се приеме, дори и само приблизително⁶³, че инвестиционният пазар на дадено регистрирано на фондовата борса дружество се намира на мястото на неговата регистрация, географският „пазар“ за дадено мнение ще се определя от достъпността до това мнение. От друга страна, може да се отбележи, че разрешението, възприето в решение *Vereniging van Effectenbezitters*, в съчетание с компетентността на съдилищата по мястото на издаване на акциите, която произтича от компетентността по местоживеене на ответника, предвидена в член 4 от Регламент № 1215/2012, води до предоставяне на компетентност на съдилищата на държавите членки, чието право по принцип ще бъде приложимо към спора. В този смисъл това разрешение е в съответствие с целта да се улесни доброто правораздаване, предвидена в съображение 16 от Регламент № 1215/2012. За сметка на това обаче по делата за клевета приложимото право вероятно ще бъде това на различните държави членки, в които съобщението ще бъде

⁶² Вж. *Dow Jones and Company Inc v Gutnick* [2002] HCA 56; 210 CLR 575; 194 ALR 433; 77 ALJR 255 (10 декември 2002 г.), точка 39 („лицата, които публикуват информация в световната мрежа, го правят, знаейки, че информацията, която предоставят, е достъпна за всички и без никакви географски ограничения“).

⁶³ Тоест като се пренебрегне фактът, че някои акции на едно и също дружество може да не са обявени за продажба или да се продават извън фондовата борса, на която са обявени.

достъпно. Според мен това е съществена разлика, тъй като ако мозаечният подход бъде изоставен в дела за клевета, ищецът може да бъде лишен от възможността да предяви иск пред съдилищата на държавите членки, в които въпросното съобщение е било достъпно, а оттам и пред съдилищата, които са в най-добра позиция да приложат различните релевантни закони и да направят всички необходими фактически преценки.

70. Във всеки случай не изглежда вероятно мозаечният подход да доведе до по-малко предвидим резултат от този, който произтича например от прилагането на критерия за центъра на интересите на пострадалия⁶⁴. Наистина, що се отнася до лица, които не са икономически оператори, такъв критерий може да изглежда приложим, тъй като съответства повече или по-малко на мястото, където пострадалият живее и където е съсредоточена социалната му дейност. Този критерий обаче изглежда много по-сложен за прилагане по отношение на икономическите оператори, тъй като съществуват различни възгледи за това какво представляват „интересите“ на едно дружество⁶⁵, както показва разликата в подхода между теориите за предимството на акционерите и теориите за заинтересованите лица⁶⁶.

71. За да се преодолее този проблем, логиката изисква понятието „център на интересите“ за юридическо лице да съответства на мястото на учредяване, тъй като по-специално, от една страна, клеветата е посегателство срещу честта, достойнството и доброто име на лицето (а не на неговите продукти), и от друга, последиците от всяко накърняване на репутацията му ще се материализират във финансовите му сметки⁶⁷. Такова правило би дало възможност на автора на всяка публикация относно това юридическо лице да предвиди резултата от прилагането на този свързващ фактор, в съответствие с принципа на правна сигурност, доколкото местопребиваването на икономическия оператор е лесно за установяване, тъй като то задължително се посочва по силата на различни инструменти на правото на Съюза.

72. Вместо това обаче Съдът счита, че „макар да е възможно центърът на интересите на юридическо лице да съвпада със седалището му съгласно устройствения акт, когато то упражнява цялата или основната част от дейността си в държавата членка, в която се намира това седалище, и поради това репутацията, от която се ползва там, има по-голямо значение, отколкото в която и да е друга държава членка, само по себе си

⁶⁴ В това отношение може да се отбележи, че целта за предвидимост се отнася едновременно до лицето, което е направило твърдяното клеветническо твърдение, и до това, което твърдението касае. Вж. например решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen и Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 35).

⁶⁵ По-специално, определянето на точното място може да бъде още по-непредсказуемо, когато например е оклеветено не името на дружеството, а една от многото използвани от него марки. От една страна, може да възникне и въпросът дали, за разлика от името на дружеството, марката принадлежи към правата, свързани с личността. От друга страна, ако се приеме, че това е така, как може да се приложи критерият за центъра на интересите, когато едни и същи продукти се продават под различни марки в различни държави? Следва ли от това да се заключи, че за всяка марка има отделен център на интересите, макар Съдът по-рано да е прилагал съображението за центъра на интересите на съответното дружество?

⁶⁶ Вж. например *Rönnegard*, D., et Craig Smith, N. *Shareholder Primacy vs. Stakeholder Theory: The Law as Constraint and Potential Enabler of Stakeholder Concern*. — In: Harrison, J. S., Barney, J., Freeman, R., & Phillips, R. (eds.). *The Cambridge Handbook of Stakeholder Theory*, CUP, Cambridge, 2019, 117—131, и на френски език *Tchotourian*, I. *Doctrine de l'entreprise et école de Rennes: La dimension sociétale, politique et philosophique des activités économiques affirmée — Présentation d'un courant de pensée au service de l'homme*. — In: Champaud, C. (ed.). *L'entreprise dans la société du 21e siècle*. Larcier, Bruxelles, 2013, 131—174.

⁶⁷ Например в решение от 21 май 2015 г., *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, т. 52 и 53). Съдът постановява, че „що се отнася до вредата, която се изразява в направените поради изкуствено завишена цена преразходи, [мястото на материализиране на вредата] по принцип ще бъде в седалището на това лице“.

местонахождението на това седалище все пак не е решаващ критерий в рамките на подобен анализ⁶⁸. От значение е мястото, където „е преобладаващата част от икономическата дейност на съответното юридическо лице“⁶⁹.

73. Разбира се, понятието за икономическа дейност за дружество е донякъде двусмислено. То може да се разбира поне по два начина, а именно: от търговска гледна точка — като мястото, където икономическият оператор реализира по-голямата част от продажбите си (без дори да се впускаме в спор дали печалбата или оборотът са подходящият показател в това отношение, тъй като по-специално за дружество, което изпълнява големи проекти в световен мащаб, това може да се променя редовно)⁷⁰, или от по-индустриална гледна точка — като мястото, където финансовите, човешките и техническите ресурси, необходими на юридическото лице за осъществяване на дейността му, се комбинират и използват за производството на предлаганите стоки или услуги⁷¹. Всъщност репутацията е вероятно да повлияе на отношенията, които икономическият оператор може да поддържа не само с клиентите си, но и с всички заинтересовани лица (акционери, кредитори, доставчици, служители и др.). Например репутацията може да окаже пряко въздействие върху способността на дадено дружество да набира средства на финансовите пазари⁷² или да получава доставки.

74. Прилагането на подобен критерий задължително се сблъсква с други практически трудности. Всъщност, независимо от това как следва да се разбира понятието за стопанска дейност, информацията, необходима на ответника, за да прецени кой съд ще бъде компетентен на това основание, е много вероятно, за физическите лица, да попада в обхвата на Регламент 2016/679, а за дружествата, в известна степен, на търговската тайна⁷³. Следователно на практика може да се зададе въпросът дали за ответника няма да бъде поне толкова трудно да предвиди кои съдилища ще бъдат компетентни въз основа на критерия за център на интересите, колкото въз основа на мозаечния принцип.

⁶⁸ Решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen и Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 41).

⁶⁹ Решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen и Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, т. 43). В това отношение следва да се посочи, че Съдът, изглежда, придава на понятието „център на интересите“ значение, различно от това, което е възприел например законодателят на Съюза в член 3, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 141, 2015 г., стр. 19). Всъщност в тази разпоредба понятието „център на основните интереси“ се определя като „мястото, където длъжникът на постоянна основа управлява интересите си и което може да се удостовери от трети лица“.

⁷⁰ Макар че от тази гледна точка може да е изкушаващо да се приеме, че мястото, където дружеството реализира най-голяма печалба, трябва да бъде център на неговите интереси, тъй като дружеството трябва да покрие разходите си, за да оцелее, аз по-скоро бих сметнал, че центърът на интересите трябва да съответства на мястото, където дружеството реализира най-голям търговски марж (оборот минус разходи за закупуване на продадените стоки или услуги). Освен това може да възникне въпросът към кой момент следва да се прецени центърът на интересите на юридическо лице — към момента на настъпване на вредата или към момента на предявяване на иска?

⁷¹ В точка 42 от решение от 17 октомври 2017 г., *Bolagsupplysningen и Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), Съдът явна приема, че при обстоятелствата по това дело центърът на интересите на предполагаемия пострадад е в Швеция, тъй като той е извършвал там по-голямата част от дейността си. Съдът обаче не уточнява дали под „дейност“ е имал предвид клиентите на жалбоподателя или производствените средства, използвани за тяхното удовлетворяване.

⁷² *Guimaraes*, G. *The Corporate Ad; Wall Street's Supersalesman*. — *Industry Week*, 10.6.1985 и *Boistel*, P. *La réputation d'entreprise: un impact majeur sur les ressources de l'entreprise*. — *Management & Avenir*, vol. 17, No. 3, 2008, 9—25.

⁷³ Дори когато част от икономическата информация е публично достъпна по силата на задълженията за оповестяване, наложени на някои дружества с Директива 2013/34/ЕС относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета (ОВ L 182, 2013 г., стр. 19), обикновеният човек, който е публикувал коментари за дадено дружество, може да срещне затруднения при разчитането на отнасящата се до това дружество информация, за да направи извод за центъра на интересите на дружеството.

75. Ако се обърне внимание на целта да се сведе до минимум възможността да има успоредни производства (за да се гарантира тясната връзка между тези съдилища и спора или да се улесни доброто правораздаване), досега позицията на Съда, изглежда, е била, че прилагането на критерий, който може да доведе до компетентност на множество съдилища в различни държави членки по този вид дела, не представлява проблем, стига използваният критерий да предоставя компетентност на съдилищата, които вероятно са в по-добра позиция да оценят настъпилите вреди. Всъщност подобна позиция постига целта да се улесни доброто правораздаване, посочена в съображение 16 от Регламент № 1215/2012, като основание за дерогация от компетентността на съдилищата по местоживеене на ответника⁷⁴.

76. Може да се отбележи например, че в точка 43 от решение от 3 октомври 2013 г., Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635), след като се позовава на целта да се улесни добро правораздаване, Съдът постановява, че съдилищата на различните държави членки, в които е вероятно да е настъпила или да настъпи твърдяната вреда, са компетентни да се произнасят по искиове за обезщетение за твърдяно нарушение на авторско право, при условие че държавата членка, в която се намира този съд, предоставя защита на изтъкнатия от ищеца авторски материал⁷⁵.

77. По подобен начин в точки 33 и 34 от решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635), Съдът стига до извода, че съдилищата на различните държави членки, на чиято територия се намира пазарът, който е засегнат от нарушението и в който пострадалото лице твърди, че е претърпяло вреди, следва да се считат за компетентни да се произнасят по искиове за обезщетение за вреди, причинени от нарушение по член 101 ДФЕС. След това той добавя, че „[т]ова решение всъщност отговаря на целите за близост и предвидимост на правилата за компетентност, доколкото, от една страна, съдилищата на държавата членка, в която е засегнатият пазар, се намират в най-добра позиция за разглеждането на такива искиове за обезщетения, и от друга страна, икономическият оператор, който има антиконкурентно поведение, основателно би могъл да очаква да бъде призван в съдилищата на мястото, където това поведение е нарушило правилата за здравословна конкуренция“.

78. Накрая, в точки 56 и 57 от решение от 5 септември 2019 г., AMS Neve и др. (C-172/18, EU:C:2019:674), Съдът първо постановява, че следва да се счита, че съдилищата на различните държави членки, на чиято територия се намират потребителите или търговците, към които са насочени рекламите или предложенията за продажба, са компетентни да се произнасят по искиове за нарушение, преди да уточни, че „в подкрепа“ на това разрешение е фактът, че тези съдилища са най-подходящи да се произнесат поради близостта на спора и улесненото събиране на доказателства.

⁷⁴ В този смисъл вж. например решения от 5 юни 2014 г., Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, т. 48), и от 10 септември 2015 г., Holterman Ferho Exploitatie и др. (C-47/14, EU:C:2015:574, т. 73). Вярно е, че Съдът е постановил, че критерият за мястото, където е настъпило вредоносното събитие, не може да се тълкува разширително, така че да обхване всяко място, на което могат да бъдат усетени неблагоприятните последици от събитие, което вече е причинило вреда, действително настъпила на друго място. Съдът обаче е направил тази констатация, за да изключи компетентността не на съдилищата на други държави членки, на чиято територия вредоносното събитие също би довело до вредни последици, а на съдилищата по мястото, където пострадалото лице твърди, че е понесло вреда, до която е довела първоначална вреда, настъпила и понесена от него в друга държава. Вж. решения от 19 септември 1995 г., Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, т. 14 и 15), от 9 юли 2020 г., Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, т. 27 и 28), и от 5 юли 2018 г., flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, т. 32).

⁷⁵ В това отношение отбелязвам, че ако, както посочва Съдът в точка 39 от това решение, по отношение на авторските права се прилага принципът на териториалност, това е така, защото тези права не са напълно хармонизирани и следователно са подчинени на различни режими. От тази гледна точка положението на авторското право не се различава от това на правата, свързани с личността, и по-специално на правото на защита срещу клеветата.

79. В този контекст не само не съм убеден, че мозаечният подход противоречи на целите на Регламент № 1215/2012, но също така не съм убеден, че използването на един от другите свързващи фактори, обосноваващи „правилото за компетентност на един съд“ (като например местоживеенето на ответника, мястото на настъпване на вредоносното събитие или центъра на интересите), ще доведе до определянето на съдилища, които задължително са в *по-добра позиция* да преценят дали дадени твърдения са клеветнически или не и да определят размера на произтичащите от тях вреди.

80. Разбира се, ще има редица случаи, в които едва ли ще бъде под съмнение, че твърденията са клеветнически. Посоченото обаче не бива да ни отклонява от факта, че в различните държави членки може да има различно възприятие за това дали твърденията са клеветнически. Ако вземем за пример статия, в която на дадено дружество се приписват определени неправомерни търговски или данъчни практики, посланието, отправено от тази публикация, може да се възприеме по различен начин и съответно да има различно въздействие в една държава членка в сравнение с друга⁷⁶.

81. В допълнение към този класически проблем на межкултурния дискурс (който обяснява например защо дружествата разработват различни маркетингови стратегии в различните държави членки), липсата на хармонизация на законодателството в областта на клеветата обосновава запазването на мозаечния принцип. Вярно е, че всички държави членки са приели закони за борба с клеветата, но съдържанието на тези закони, начинът им на прилагане, и не на последно място, начинът на определяне на размера на вредите може да се различават значително в отделните държави членки, което често отразява дълбоки различия в приложимата правна култура⁷⁷.

82. Следователно, както посочва Комисията, ищецът може да има правен интерес да заведе дело в съд, различен от този по мястото, където се намира центърът на неговите интереси, дори ако това ограничава размера на обезщетението, което може да получи. От една страна, тъй като нарушенията на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, са изключени от приложното поле на Регламент № 864/2007, приложимото право ще се определя в съответствие с правилата на международното частно право, приложими в държавата членка на всеки компетентен съд, които могат съществено да се различават⁷⁸. От друга страна, даден икономически оператор може да пожелае да заведе дело пред съдилищата на държавите членки, в които се опитва да развива своята икономическа дейност, отколкото пред съдилищата на държавата членка, където вече се ползва със солидна репутация, именно защото репутацията му вече го защитава от най-грубите клевети или защото може да се надява да се възползва от съдебно решение на този пазар,

⁷⁶ Относно наличието на риск от накърняване на репутацията на дружеството поради определени данъчни практики вж. например PwC, *Tax Strategy and Corporate Reputation: A Business Issue*, 2013.

⁷⁷ В предложението си за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (COM(2010) 748 окончателен) Комисията отбелязва, че „дела за клевета, в които лице твърди, че медиите са нарушили права, свързани с неговата личност или с неговия личен живот [...] са особено чувствителни и държавите членки са възприели разнопосочни подходи относно това как да осигурят зачитането на различните основни права, които се засягат, като това на човешкото достойнство, зачитането на неприкосновеността на личния и семейния живот, защитата на личните данни, свободата на изразяване и на информация“. Също така според професорите Corneloup и Muir Watt съответното място, което трябва да се отдели на свободата на изразяване и защитата на личния живот, е предмет на много различни правни култури. *Corneloup, S., Muir Watt, H. Le for du droit à l'oubli. — Rev. Crit. DIP*, 2018, p. 296. Вж. също *Kramberger Škerl, J. Jurisdiction in On-line defamation and Violations of Privacy: In search of a Right Balance. — LeXonomica*, vol. 9, No. 2, 2017, p. 90.

⁷⁸ Вж. член 1, параграф 2, буква ж) от този регламент.

Доколкото решението, постановено от местен съд, получава като цяло по-голямо медийно отразяване в тази държава членка отколкото решение, постановено от съдилищата на държавата членка, в която са съсредоточени интересите му⁷⁹.

83. Да се счита, както, изглежда, правят противниците на мозаечния подход, че би било за предпочитане всички искове за обезщетение да бъдат разглеждани от един съд, означава да се пренебрегне реалността, че понастоящем не са хармонизирани нито законите на държавите членки в областта на клеветата, нито дори правилата за определяне на приложимото право.

84. Всъщност при липсата на хармонизация в тези области съдилищата, които имат изключителна компетентност да се произнасят по отношение на цялата вреда, ще трябва да прилагат правото на всяка от държавите членки, в които е вероятно да е настъпила твърдяната вреда, за да се произнесат по всеки иск за обезщетение. Това означава, че по принцип за всяка от тези държави членки те ще трябва да вземат предвид приложимото право, репутацията, с която пострадалият се ползва на тази територия, както и начина, по който обществеността в тези държави възприема съобщението⁸⁰.

85. В този контекст може ли наистина да се смята, че един-единствен съд с пълна компетентност в една определена (или определяема) държава членка би бил в по-добра позиция да направи такава преценка⁸¹? Не трябва ли по-скоро да се счита, че съществуването на множество компетентни съдилища е неизбежна последица от правото на ищците, в съответствие с принципа на субсидиарност, спорът им да бъде решен от съдилищата, които поради това че са най-близо до територията на всяка от държавите членки, са най-способни да извършат всички фактически преценки, както и от факта, че законите в областта на клеветата във всяка от държавите членки са разнообразни и съобразени с културата на отделните правни традиции на всяка от тези държави⁸²?

86. Разбира се, целта да се осигури предвидимост също трябва да бъде взета предвид, но според мен Съдът е препотвърдил мозаечния подход именно след като е съпоставил тази цел с целта да се улесни доброто правораздаване⁸³.

⁷⁹ Репутацията е един от ключовите фактори за навлизане на нов пазар, но не е задължително тази репутация да доведе до незабавно увеличаване на обема на продажбите. По въпроса за правните комуникационни стратегии, вж. *Bouthinon-Dumas, H., Cheynel, N., Karila-Vaillant, Ch. et Masson, A. Communication juridique et judiciaire de l'entreprise*, Larcier, 2015, p. 323 sq.

⁸⁰ Вж. в този смисъл *Bogdan, M. Regulation Brussels Ia and Violations of Personality Rights on the Internet*. *Nordic Journal of International law*, vol. 87, 2018, p. 219.

⁸¹ В това отношение почитателно изразявам несъгласие с довода, изтъкнат от Съда в точка 46 от решение от 25 октомври 2011 г., *eDate Advertising и др. (C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685)*, че невинаги е технически възможно да се определи броят на хората, които са прегледали дадено съобщение, или най-малкото този довод ми се струва остарял. Всъщност собствениците на сайтове обикновено използват такива инструменти, като Google Analytics, за да усъвършенстват маркетинговата си политика. Трябва да се признае, че събраните данни до известна степен са приблизителни, доколкото например някои потребители могат да използват прокси сървър. Въпреки това тези инструменти са предпочитани от собствениците, което показва, че участниците на пазара все пак ги считат за меродавни. Например според Wikipedia Google Analytics се използва от повече от 10 милиона сайта, или повече от 80 % от световния пазар. Освен това приблизителността, получена в резултат на използването на тези инструменти, не ми се струва по-висока от тази, която би могла да бъде получена при други методи за количествено определяне. Във всеки случай Съдът вече е приел, че е възможно да се определи географското местоположение на даден интернет потребител (вж. решение от 24 септември 2019 г., *Google (Териториален обхват на премахването от резултатите при търсене) (C-507/17, EU:C:2019:772, т. 73)*).

⁸² Съображение 21 от Регламент № 1215/2012 гласи, че този регламент цели да се сведе до минимум възможността да има успоредни производства. Използването на израза „да се сведе до минимум“ предполага, че такава възможност все пак съществува, по-специално когато е необходимо да се постигнат другите цели, преследвани с този регламент. Нещо повече, от позицията на това съображение става ясно, че тази цел трябва да бъде осъществена чрез правилата, приложими към висящите дела и свързаните с тях производства.

⁸³ Вж. решение от 7 март 1995 г., *Shevill и др. (C-68/93, EU:C:1995:61, т. 31)*.

87. И накрая, преди да бъде изоставен мозаечният подход, във всички случаи би било необходимо да се гарантира, че не съществуват други разрешения, които са по-малко мащабни от такава пълна промяна на съдебната практика. В това отношение наистина може да изглежда по-малко радикално мозаечният подход просто да се съчетае с така наречения „критерий за насочването“, както е предвидено от правото на Съюза в някои области⁸⁴.

88. Съгласно този критерий, за да бъдат компетентни съдилищата на дадена държава членка, спорната информация не трябва просто да е достъпна чрез интернет, а публикацията трябва да е била конкретно насочена към територията на съответната държава членка. Ако бъде приложен този критерий, това би спомогнало да се гарантира, че само съдилищата на държавите членки, към които публикацията е била конкретно насочена, ще са компетентни въз основа на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012. Това ще позволи, в съответствие с преследваните с тази разпоредба цели, да се намали броят на компетентните съдилища и да се осигури определена правна сигурност, като същевременно се гарантира, че съществува тясна връзка между съдилищата и спора, а оттам се гарантира и доброто правораздаване.

89. Наистина Съдът по принцип отхвърля прилагането на критерия за насочването по отношение на прилагането на член 7, точка 2 с мотива, че за разлика от член 15, параграф 1, буква в) от Регламент № 44/2001 (понастоящем член 17, параграф 1, буква в) от Регламент № 1215/2012), член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (понастоящем член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012) не изисква въпросната дейност да е „насочена към“ държавата членка на сезирания съд⁸⁵.

90. Все пак може да се отбележи, на първо място, че фактът, че член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 не предвижда такова условие, не означава, че това обстоятелство не може да бъде от значение, при определени конкретни обстоятелства, за установяване на мястото на настъпване на вредата. Може да се отбележи например, че в точка 42 от решение *Bolagsupplysningen и Ilsjan* Съдът се позовава на обстоятелството, че въпросният уебсайт е бил предназначен да бъде разбираем за пребиваващите в конкретна държава членка лица, което предполага, че според Съда, поне в областта на клеветата, съсредоточаването върху пазарите на конкретни държави членки следва да се вземе предвид при определянето на компетентността.

91. На второ място, що се отнася до нарушенията на права върху марка, член 97, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 207/2009⁸⁶ — който установява правило за дерогация на компетентността за нарушения на права върху марка — не съдържа никакво условие, съгласно което, за да бъдат компетентни съдилищата на дадена държава членка, въпросният уебсайт трябва да е целял насочване на дейността си към тази държава членка. Независимо от това, за целите на установяването на компетентност по такива дела

⁸⁴ Вж. например решения от 12 юли 2011 г., *L'Oréal и др.* (C-324/09, EU:C:2011:474, т. 65), от 21 юни 2012 г., *Donner* (C-5/11, EU:C:2012:370, т. 27), и от 18 октомври 2012 г., *Football Dataco и др.* (C-173/11, EU:C:2012:642, т. 39).

⁸⁵ Решения от 3 октомври 2013 г., *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, т. 42), и от 22 януари 2015 г., *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, т. 33).

⁸⁶ Регламент (ЕО) № 207/2009 на Съвета от 26 февруари 2009 година относно марката на Общността (консолидирана версия) (ОВ L 78, 2009 г., стр. 1). Този регламент е заменен с Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно марката на Европейския съюз (ОВ L 154, 2017 г., стр. 1), като текстът на член 125, параграф 5 от него по същество е идентичен с този на член 97, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 207/2009.

неотдавна Съдът изрично е взел предвид обстоятелството, че разглежданото съдържание на уебсайта — реклами и предложения за продажба — е било не само достъпно, но и предназначено за потребителите в някои държави членки⁸⁷.

92. На трето място, по отношение на излъчването на телевизионни програми, след като разглежда текста на Регламент № 44/2001, Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) постановява, че Швеция е нарушила член 6 от Европейската конвенция за правата на човека, по същество на основание, че след като телевизионна програма, независимо че е била достъпна извън Швеция, е била създадена за шведската публика, държавата е трябвало да осигури на лице, което твърди, че е било оклеветено от тази програма, ефективен достъп до своите съдилища⁸⁸. В този смисъл изглежда, че според ЕСПЧ държавите трябва да предвидят възможност пострадалите от клеветата лица да предявят иск пред техните съдилища само на основание че съобщението е насочено към техните жители.

93. С оглед на гореизложеното може да се счита, че използването на критерия за насоченост вероятно би представлявало по-малко радикална промяна в практиката на Съда, отколкото просто отпадането или изоставянето под друга форма на мозаечния подход. Освен това би се избегнало признаването на компетентност на съдилищата на друга държава членка в случаите, в които съществува само слаба връзка между въпросната публикация в интернет и вредата, която ищецът твърди, че е претърпял вследствие на публикацията, или когато ищецът се опитва да се възползва от техническия факт на публикацията в интернет, за да си осигури по-благоприятно място за разглеждане на делото. Освен това прилагането на такъв критерий, който не е изрично изключен от текста на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, би могло да доведе до по-добър баланс между целта за близост и целта да се намали броят на компетентните съдилища⁸⁹.

94. В крайна сметка трябва да се признае, че търсенето на перфектно решение в случая на транснационална клевета е безпредметно. Опитът е показал, че това е така. Съществуват трудности както при мозаечния подход, така и при „правилото за компетентност на един съд“. След решение Shevill през 1991 г. обаче Съдът като цяло е предпочел мозаечния подход. Според мен не може да се каже, че този подход е толкова очевидно погрешен или незадоволителен, че съдебната практика, основана на този подход, следва да бъде отменена или да се промени по друг начин.

95. Във всеки случай считам, че настоящото дело не е подходящо, за да се произнесе Съдът по въпроса дали мозаечният подход трябва да бъде запазен, усъвършенстван или дори изоставен. Всъщност в главното производство жалбоподателят не твърди, че въпросното съдържание представлява клевета, а вместо това че то нарушава френското право относно

⁸⁷ Решение от 5 септември 2019 г., AMS Neve и др. (C-172/18, EU:C:2019:674, т. 56 и 65).

⁸⁸ ЕКПЧ, 1 март 2016 г., Atlewin c/y Швеция, CE:ECHR:2016:0301JUD002230210.

⁸⁹ Вж. в този смисъл по същество заключението на генералния адвокат Jääskinen по дело Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:400, т. 68).

действия на „dénigrement“ (увреждане на доброто име на конкурент), което е форма на злонамерена лъжа⁹⁰. Нещо повече, запитващата юрисдикция видимо не поставя под въпрос тази квалификация⁹¹.

96. Съгласно френското право увреждането на доброто име на конкурент не попада в обхвата на нарушенията на правата, свързани с личността, а по-скоро в обхвата на правилата относно нелоялната конкуренция⁹². По-конкретно, съгласно френското право увреждането на доброто име на конкурент се различава от клеветата по това, че клеветата изисква критиката да е от такова естество, че да накърни честта, достойнството или доброто име на физическо или юридическо лице, докато увреждането на доброто име на конкурент се състои в публично дискредитиране на продуктите на икономически оператор, независимо дали те са конкурентни или не, с цел да се повлияе на икономическото поведение на потребителите⁹³.

97. Вярно, тези особености на френското право не влияят *сами по себе си* върху начина, по който трябва да се тълкува член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012. Въпреки това изборът на жалбоподателя да се позове на тази квалификация, а не на клевета, косвено, но неминуемо предполага, че вредите, които твърди, са строго имуществени⁹⁴.

98. Съгласно практиката на Съда в случай на нарушение на имуществени права, предоставени от законите на различни държави членки, съдилищата на тези държави членки са компетентни да се произнесат по отношение на вредата, причинена на техните територии, доколкото тези съдилища могат най-добре да преценят дали действително са нарушени тези права и да определят естеството на причинената вреда⁹⁵.

99. По-специално, съгласно практиката на Съда спор във връзка с нарушение на правилата относно нелоялната конкуренция може да бъде отнесен пред съдилищата на всяка държава членка, в която деянието е причинило или има опасност да причини вреда в съдебния район на сезирания съд⁹⁶. По-конкретно, когато засегнатият от антиконкурентното поведение

⁹⁰ Съгласно френското право увреждане на доброто име е налице, когато конкурент разпространява информация, целяща да дискредитира негов конкурент, освен когато въпросната информация се отнася до въпрос от обществен интерес, има достатъчна фактическа обосновка и при това условие е формулирана с известна степен на сдържаност. Вж. *Griel*, J.-P. *Entreprises — Le dénigrement en droit des affaires La mesure d'une libre critique*. — JCP ed. G, No. 19—20, 8.5.2017, doctr. 543 и *Cass. Com.*, 9.1.2019, No. 17-18350.

⁹¹ Действително запитващата юрисдикция уточнява в акта за преюдициално запитване, че според нея разрешението, възприето в решение от 17 октомври 2017 г., *Volagsupplýsningin* и *Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), във връзка с твърдяно нарушение на права, свързани с личността, е приложимо към действия на нелоялна конкуренция, произтичащи от разпространяване в интернет форуми на дискредитиращи изявления. Аз обаче смятам, че от гледна точка на правото на Съюза има съществена разлика между това да се твърди нарушение на права, свързани с личността, и да се твърди нарушение на чисто имуществени права.

⁹² От практиката на Съда следва, че свързаният с центъра на интересите подход се прилага конкретно в хипотеза, в която лицето твърди, че са били нарушени негови права, свързани с личността. Вж. в този смисъл решение от 17 юни 2021 г., *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, т. 31).

⁹³ Освен това съгласно френското право при определени обстоятелства увреждането на доброто име на конкурент може да представлява и злоупотреба с господстващо положение. *Cour d'appel de Paris* (Апелативен съд Париж, Франция), решение № 177 от 18 декември 2014 г., *Sanofi e.a. s. Autorité de la concurrence* (RG № 2013/12370). В решение от 23 януари 2018 г., *F. Hoffmann-La Roche* и др. (C-179/16, EU:C:2018:25), Съдът приема, че споразумение между конкуренти, които предлагат на пазара два конкурентни продукта, за съобщаване на определена дискредитираща информация на участващите във вземането на решения лица, представлява ограничение на конкуренцията с оглед на целта.

⁹⁴ Съгласно правото на Съюза едно и също деяние може да бъде квалифицирано по различен начин и следователно към него да се прилагат различни режими, при условие че използваните критерии за квалификация, целите на тези режими и обхватът на защитата, предоставяна от всеки от тях, са различни. Вж. по аналогия решение от 27 януари 2011 г., *Flos* (C-168/09, EU:C:2011:29, т. 34).

⁹⁵ Вж. например решение от 3 април 2014 г., *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, т. 39).

⁹⁶ Вж. в този смисъл решение от 5 юни 2014 г., *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318, т. 57).

пазар се намира в държавата членка, на чиято територия се претендира, че е настъпила твърдяната вреда, следва да се приеме, че за целите на прилагането на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 мястото на настъпване на вредата се намира в тази държава членка⁹⁷.

100. Доколкото в случай на увреждане на доброто име на конкурент пазарите, които може да бъдат засегнати, са тези, на които, от една страна, се предлагат дискредитираните услуги и от друга страна, е било достъпно дискредитиращото съобщение, считам, че в случая по главното производство френските съдилища следва да се считат за компетентни, ако Gtflix Tv действително има значителен брой клиенти, пребиваващи във Франция, и ако разглежданите съобщения са били публикувани на френски или английски език, доколкото броят на лицата в тази държава членка, които разбират посочените езици, не може да се счита за незначителен⁹⁸.

101. Такова разрешение е в съответствие с целите за близост и добро правораздаване, преследвани с Регламент № 1215/2012 и посочени в съображение 16 от него. Всъщност съдилищата, които са компетентни по силата на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, а именно, при разглежданите в главното производство обстоятелства, съдилищата по местоживееене на всеки потребител, за когото е вероятно да е имал достъп до въпросните публикации и да ги е разбрал, следва да се считат в най-добра позиция да преценят дали действието по увреждане на доброто име действително е довело до промяна на поведението им⁹⁹. Това е в съответствие и с изискването за предвидимост, тъй като всяко дружество, което прави изявление във връзка със свой конкурент в обществено достъпно съдържание, трябва да очаква, че срещу него може да бъде предявен иск в съдилищата на различните държави членки, в които това съдържание е или е било достъпно и където неговият конкурент е имал клиенти.

102. Накрая и преди всичко, в подкрепа на това разрешение е изискването за съгласуваност между тълкуването на правилото за компетентност и уреждащите приложимото право инструменти, предвидени в съображение 7 от Регламент „Рим II“¹⁰⁰. Както се оказва, докато стълкновителните норми, приложими по отношение на клеветата, не са хармонизирани, Регламент „Рим II“ от своя страна унифицира стълкновителните норми, свързани с нелоялната конкуренция¹⁰¹.

⁹⁷ Решение от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, т. 33).

⁹⁸ Съгласно проучване, озаглавено „Eurobarometer — Europeans and their Languages, 2012“, проведено от TNS Opinion & Social по искане на генерална дирекция „Образование и култура“, генерална дирекция „Писмени преводи“ и генерална дирекция „Устни преводи“ на Комисията, 34 % от френското население посочва, че смята, че е в състояние да възприеме разговор на английски език. Такъв процент ми се струва достатъчен, за да се приеме, че съобщение на английски език, публикувано във форум, посещаван често от френски потребители, е вероятно да бъде възприето от френските потребители.

⁹⁹ Вж. в този смисъл решения от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, т. 34), и от 24 ноември 2020 г., Wikingerhof (C-59/19, EU:C:2020:950, т. 37).

¹⁰⁰ Вж. в този смисъл решения от 5 юли 2018 г., flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, т. 41), от 29 юли 2019 г., Tibor-Trans (C-451/18, EU:C:2019:635, т. 35), и от 9 юли 2020 г., Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534, т. 39).

¹⁰¹ Въпреки че в Регламент „Рим II“ няма определение на понятието за нелоялна конкуренция, в съображение 21 от него се посочва, че „стълкновителната норма следва да защитава конкурентите, потребителите и широката общественост, и да гарантира правилното функциониране на пазарната икономика. Връзката с правото на държавата, в която конкурентните отношения или колективните интереси на потребителите са или е вероятно да бъдат засегнати, по принцип удовлетворява тези цели“. Освен това, тъй като разпоредбите от правото на Съюза трябва да се тълкуват в съответствие с международното право, следва да се подчертае, че Парижката конвенция задължава държавите страни по нея, каквито са всички държави членки, да осигурят ефективна защита срещу нелоялната конкуренция, която по смисъла на тази конвенция включва „фалшивите твърдения, при упражняването на търговия, от естество да увредят на доброто име на предприятието, продуктите или търговската или индустриална дейност на един конкурент“. С оглед на тези елементи трябва да се счита, че понятието „нелоялна конкуренция“ по смисъла на Регламент „Рим II“ включва действията по увреждане на доброто име на конкурент.

103. В случай на действия на нелоялна конкуренция, засягащи интересите на конкретен конкурент, както е в главното производство, член 6, параграф 2 от Регламент „Рим II“ предвижда прилагането на общото правило, установено в член 4 от Регламента¹⁰², а именно правото на държавата, в която е настъпила вредата¹⁰³.

104. С оглед на гореизложеното смятам, че френските съдилища ще бъдат компетентни, ако се установи, че Gtflix Tv има значителен брой клиенти във Франция, които е вероятно да имат достъп до и да разберат спорната публикация или публикации. Следва да се приеме, че това е така, ако въпросните съобщения са написани на френски или английски език¹⁰⁴. Преценката на тези факти е от компетентността на националния съд.

V. Заключение

105. Като се има предвид, че иск за поправка на данни и заличаване на информация може да бъде предявен само пред съдилищата по местоживеене на ответника или пред съдилищата по мястото на настъпване на вредоносното събитие, или пък пред съдилищата по мястото, където се намира центърът на интересите на ищеца, предлагам на поставения въпрос да се отговори по следния начин:

„Член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че ищец, който се позовава на действие на нелоялна конкуренция, изразяващо се в разпространяване на дискредитиращи твърдения в интернет, и който претендира както поправка на данни и заличаване на информация, така и обезщетение за произтичащите от тях неимуществени и имуществени вреди, може да предяви пред съдилищата на всяка държава членка, на чиято територия публикувана в интернет информация е или е била достъпна, иск за обезщетение само за вредата, причинена на територията на тази държава членка. За да имат обаче тези съдилища необходимата компетентност, ищецът трябва да може да докаже, че в района им на компетентност разполага със значителен брой потребители, които е вероятно да имат достъп до и да са разбрали съответната публикация“.

¹⁰² Действително тази разпоредба въвежда изключение от правилото, установено в член 6, параграф 1, че „правото, приложимо към извъндоговорни задължения, произтичащи от действие на нелоялна конкуренция, е правото на държавата, в която са засегнати или е вероятно да се засегнат конкурентни отношения или колективните интереси на потребители“. Въпреки това разбирам това изключение в смисъл, че има за цел по-специално да позволи, когато е целесъобразно, прилагането на специалните правила, предвидени в член 4, параграфи 2 и 3 от Регламента. Вж. *Wauteleit*, P. *Concurrence déloyale et actes restreignant la libre concurrence*. — R.D.C., 2008/6, 6.2008, р. 512. Следователно в много случаи няма да има разлика между резултата от прилагането на тези две правила, тъй като пазарът често е мястото, където настъпва вредата. Освен това съгласно съображение 21 от този регламент специалното правило, предвидено в член 6, параграф 1, не дерогира общото правило, установено в член 4, параграф 1, към което препраща член 6, параграф 2, а по-скоро го пояснява.

¹⁰³ Следователно, за да се определи мястото на настъпване на вредата, трябва да се вземе предвид, видно също и от съображение 16 от споменатия регламент, пряката вреда. Вж. решение от 10 декември 2015 г., *Lazar* (C-350/14, EU:C:2015:802, т. 23).

¹⁰⁴ Съгласно проучване, озаглавено „Eurobarometer — Europeans and their Languages, 2012“, проведено от TNS Opinion & Social по искане на генерална дирекция „Образование и култура“, генерална дирекция „Писмени преводи“ и генерална дирекция „Устни преводи“ на Комисията, 34 % от френското население посочва, че смята, че е в състояние да възприеме разговор на английски език. Такъв процент ми се струва достатъчен, за да се приеме, че съобщение на английски език, публикувано във форум, посещаван често от френски потребители, е вероятно да бъде възприето от френските потребители.